

po

MAGAZINE

SAMENWERKING

Opzet ouder- en
jeugdsteunpunten

SOCIAAL

De stem van
de leerling

JURIDISCH

Als de ouders
niet meewerken

PRAKTIJK

Inclusiever les
met co-teaching

Mark Weghorst:

'De ontwikkeling naar ouder- en jeugdsteunpunten is haalbaar. Het is op landelijk niveau gelukt en heeft dus ook alle kans van slagen op regionaal niveau.'

Bouwen aan ouder- en jeugdsteunpunten

Leidraad en vliegende brigade bieden houvast

Bij elk samenwerkingsverband moet een ouder- en jeugdsteunpunt worden ingericht. Om die ontwikkeling te ondersteunen heeft het ministerie een leidraad 'Samen bouwen aan ouder- en jeugdsteunpunten' opgesteld en een vliegende brigade aangesteld. De leidraad is een achtstappenplan om te komen tot de ouder- en jeugdsteunpunten en de vliegende brigade kan samenwerkingsverbanden ondersteunen in het ontwikkelproces. Doel is dat alle samenwerkingsverbanden passend onderwijs uiteindelijk voldoen aan drie pijlers en de bouwstenen van de ouder- en jeugdsteunpunten.

Soms gaan processen best snel. In de verbeteragenda passend onderwijs die in het najaar van 2020 verscheen was één van de punten het inrichten van steunpunten waar ouders terecht kunnen voor informatie en steun. In een iets later stadium breidde dit zich uit tot jeugdigen. De realisatie moet vanaf de eerste ontwikkeling mét ouders en jeugdigen gebeuren. Vanuit het ministerie werd dit punt voortvarend aangepakt en ondanks coronaperikelen werd in een vlot proces met de verschillende stakeholders een leidraad gemaakt waar de ambitie uit de verbeteragenda terug te lezen is. Op 15 oktober 2021 heeft de MBVOM deze leidraad, 'Samen Bouwen aan Ouder- en Jeugdsteunpunten'¹ aangeboden aan alle samenwerkingsverbanden passend onderwijs in het po en vo.

“Uiterlijk het eind van dit schooljaar moet tenminste het fundament van het ouder- en jeugdsteunpunt in de grondverf staan.”

De leidraad helpt samenwerkingsverbanden bij het proces om te komen tot een onafhankelijk steunpunt. De leidraad is opgesteld door een werkgroep van vertegenwoordigers van samenwerkingsverbanden, ouderorganisaties en jongerenorganisaties en in overleg, afstemming en samenwerking met klankbordgroep(en) van die vertegenwoordiging. In de leidraad wordt beschreven waar ouder- en jeugdsteunpunten minimaal aan moeten voldoen en hoe samenwerkingsverbanden deze steunpunten kunnen opzetten en doorontwikkelen. Elk steunpunt heeft als pijlers informeren, steunen en signaleren. Elke pijler bestaat weer uit bouwstenen; stappen die je steeds dichterbij brengen bij het einddoel van de pijler (zie figuur 1).

De leidraad geeft voorts middels een achtstappenplan aan hoe samenwerkingsverbanden samen met ouders

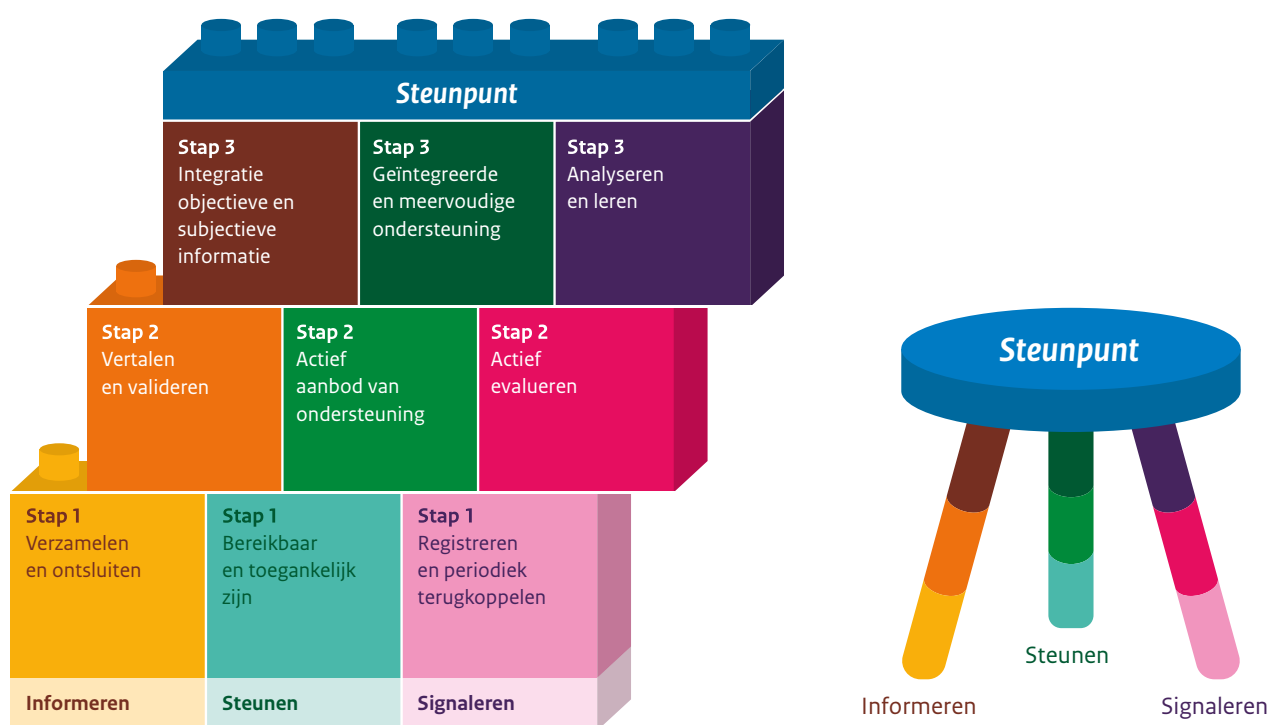
¹ www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/wp-content/uploads/2021/10/Leidraad-Samen-bouwen-aan-ouder-en-jeugdsteunpunten.pdf

en jeugdigen het steunpunt kunnen opzetten en blijven ontwikkelen (zie figuur 2). Van samenwerkingsverbanden wordt verwacht dat zij tegen het einde van het schooljaar 2021-2022 allemaal een functionerend steunpunt hebben, waarbij in ieder geval de pijler van de informatiefunctie volledig is opgezet. Daarnaast moeten ze aan het einde van het schooljaar 2021/2022 een plan hebben hoe het steunpunt verder wordt doorontwikkeld op de pijlers signaleren en ondersteunen, samen met de ouders en jeugdigen uit de regio.

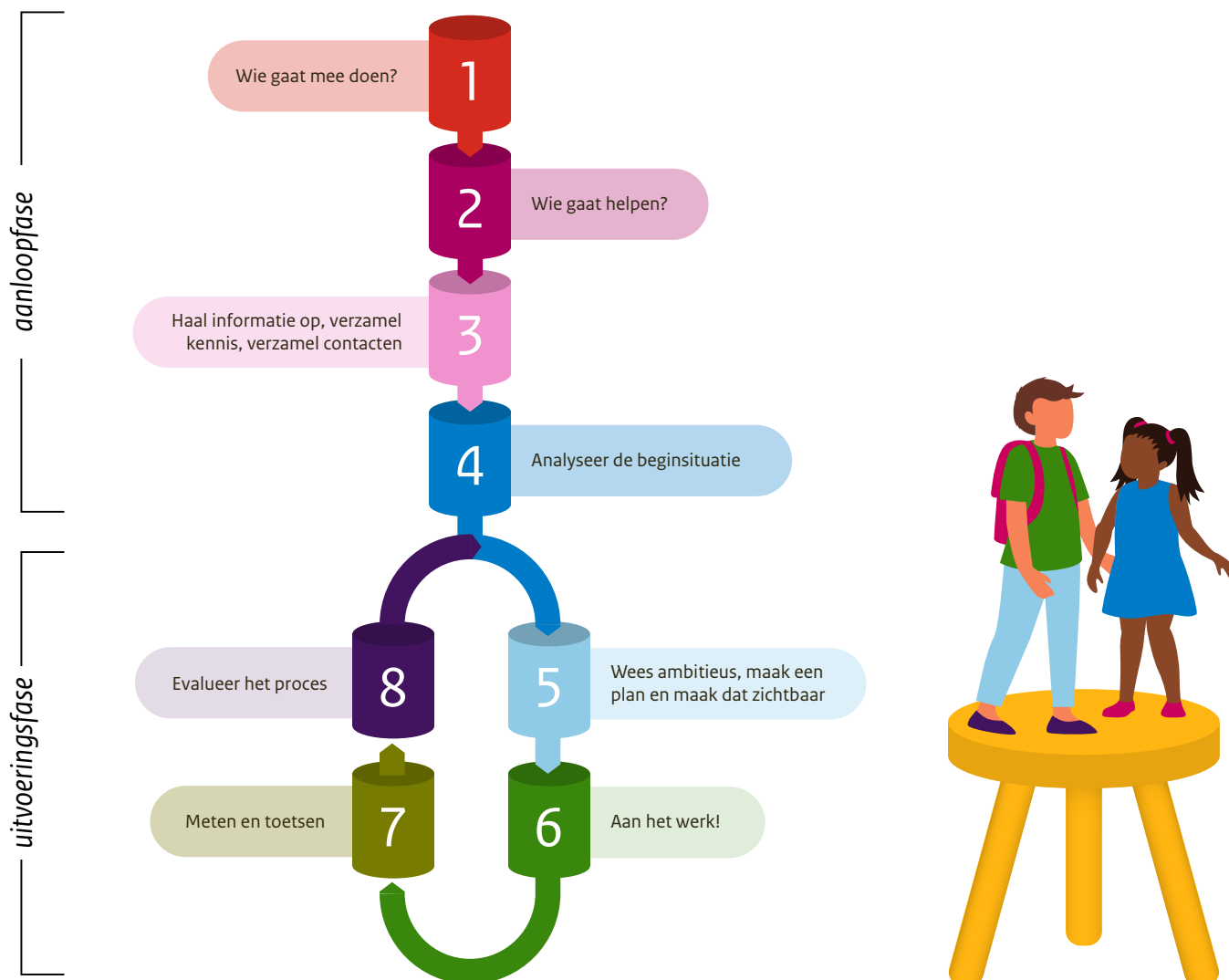
Vragen voor de komende periode

Samenwerkingsverbanden kunnen dus aan de slag gaan met het ontwikkelen van steunpunten, als ze daar niet al een start mee gemaakt hebben. De drie pijlers en de negen stappen (drie per pijler) bieden daarvoor aanknopingspunten. In eerste instantie is een nulmeting voor dit moment van belang. Waar staat het samenwerkingsverband nu en wat zijn bereikbare eerste stappen? De minister belooft in zijn laatste voortgangsrapportage dat eind van dit schooljaar het fundament moet staan. De verdere ontwikkeling komt daarna.

Dit betekent dat samenwerkingsverbanden voor eind van dit schooljaar de eerste stappen van de drie pijlers tenminste in de grondverf hebben staan (ze hebben een plek waar ouders/jeugdigen terecht kunnen, ze ontsluiten de informatie en hebben een grondstructuur voor de registratie van signalen). Veel samenwerkingsverbanden hebben dit al, of hebben hier al eerder stappen in gezet. De opdracht is dan ook niet nieuw. Al bij de start van passend onderwijs in 2014 was één van de opdrachten om de informatievoorziening aan (met name) ouders op orde te hebben. Op een aantal plekken is de informatievoorziening en zelfs onafhankelijke ondersteuning aan ouders dan ook al gerealiseerd. In alle voortgangsrapportages na die start zijn opmerkingen gemaakt over de lacunes in die informatievoorziening. Sommige samenwerkingsverbanden hebben nog een flinke slag te maken. Het is dan ook niet vreemd dat vanuit het ministerie een wat meer regisserende rol wordt gezocht op dit thema. Kennelijk lukt het niet overal even goed. Het nadeel van centrale aansturing (gelijkvormigheid) is dat sommige samenwerkingsverbanden die de drie pijlers naar hun eigen idee reeds goed geborgd hebben op hun

Figuur 1. Stappenplan binnen de leidraad

Figuur 2. Achtt stappenplan om jeugdsteunpunt op te zetten.

eigen site en werkwijze zich (nog) afvragen waarom de informatievoorziening en ouderondersteuning losgekoppeld moet worden van het samenwerkingsverband. Zij vragen zich af: vanwaar de eis tot ‘onafhankelijkheid’?

Het betrekken van ouders

Een van de grootste vragen voor dit moment is hoe ouders en jeugdigen betrokken kunnen worden bij de ontwikkeling van de steunpunten. Niet voor niets is dit in de leidraad terechtgekomen: het was een opdracht vanuit de bespreking in de kamer. Er lag een motie, maar ook een wens vanuit ouder- en jeugdorganisaties

om hierin gezamenlijk op te trekken met de samenwerkingsverbanden.

Scenario’s

Er zijn verschillende scenario’s denkbaar die in het land ook al beproefd en geprobeerd zijn. Allemaal hebben ze hun eigen dynamiek en opbrengsten. Het is dan ook geen kwestie van keuze, maar een kwestie van het samenstellen van een mix van regionaal passende manieren om de wensen/verwachtingen en belangen van (alle) ouders en jeugdigen tijdig in beeld te krijgen en te houden. Een paar voorbeelden:

* We vragen het gewoon aan iedereen

Bij de start van passend onderwijs werd in een samenwerkingsverband een open uitnodiging in lokale media geplaatst en rondgestuurd via de scholen. Er werd om een aanmelding gevraagd zodat de zaal en de opzet zich daar flexibel naar kon voegen. De opkomst was boven verwachting groot en vanuit deze bijeenkomst bleven ouders lang aangesloten op de ontwikkelingen van passend onderwijs.

* Eet eerst een kikker op

In een samenwerkingsverband lag een uitdaging op het gebied van omgang met boze ouders. Het team besloot de moeilijkste ouders uit te nodigen voor een (begeleid) groeps gesprek, waardoor ze hun verbeterpunten konden ophalen. Een spannende exercitie, die goed uitpakte: het bleek dat naast de boosheid over hoe het met hun kinderen ging, deze ouders ook goed in staat waren om te reflecteren op de processen waar ze in verzeild geraakt waren.

* Samen is ook echt samen

In een samenwerkingsverband functioneert al jaren een goed steunpunt. Het ontwikkelt zich nog steeds, samen met een groep van actieve en ervaringsdeskundige ouders. Voor de steunfunctie organiseerden ze deskundige ouderbegeleiders en de onafhankelijkheid van deze ouderbegeleiders werd steeds duidelijker. Waar ze eerst nog combifuncties hadden met processen in het samenwerkingsverband bleek het werkbaarder om ze helemaal vrij te maken voor de ouderbegeleiding. Opbrengst: het aantal meldingen bij de onderwijsconsulenten is gekelderde.

* Rooksignalen en internet

In een grote, uitgestrekte regio bleek het lastig om informatie dicht bij ouders te stationeren. Een slimme connectie met actieve ouders in de ondersteuningsplanraad bleek een digitale oplossing op te leveren. Het werd meer dan een website met pagina's: een naslagwerk waar ouders die soms ver verwijderd woonden van het kantoor van het samenwerkingsverband toch goed de informatie konden vinden. De website werd oudervriendelijk ingericht.

* Klinkende taal

Bij het schrijven voor ouders en grote groepen mensen is het van belang om in taal aan te sluiten bij de grootste groep. Schrijven op B1-niveau is niet eenvoudig voor beleidsmakers. Er zijn tools en checks op teksten uit te voeren waardoor de teksten voor een veel groter publiek leesbaar zijn. In de informatievoorziening die de landelijke informatie bevat zal hier ook rekening mee gehouden worden. Het is goed om de specifieke lokale informatie ook op deze manier te finetunen. Een enkele site biedt ook de mogelijkheid voor eigen taalkeuze.

Het betrekken van jeugdigen

De vraag is niet óf dit moet, maar hoe dit moet. De ratificatie van het verdrag voor de rechten van het kind verplicht immers tot het betrekken van de mening van kinderen bij al die zaken die het kind aangaan. De kinderombudsman bracht een mooie handreiking uit met tips over hoe dit aan te pakken is (toolkit : het juiste besluit). Let wel: er geldt geen leeftijdsgrens in het betrekken van kinderen. Zowel in het po als in het vo zullen bij besluiten die kinderen aangaan de meningen van kinderen ook gaan meewegen.

Deze ontwikkeling staat nog in de kinderschoenen en het vraagt de komende periode vooral om het verbinden en zoeken van goede voorbeelden. Soms zijn die dichterbij dan verwacht.

In veel gemeenten zijn al kinderburgemeesters, kinderraden, jongerenraden actief. In zorginstellingen hebben ze in het kader van de medezeggenschap ook cliëntenraden waarin (soms) jongeren actief zijn. Op een groeiend aantal scholen zijn medezeggenschapsraden specifiek gericht op kinderen (kinderMR). In een aantal samenwerkingsverband VO zitten ook leerlingen in de OPR. Overal wordt, binnen de mogelijkheden, meegepraat over de ontwikkelingen en is input mogelijk.

Een brede uitvraag onder de leerlingen van scholen van het samenwerkingsverband kan helpen om een eerste blik te krijgen op de wensen én mogelijkheden.

Niet alleen

De ontwikkeling bij de samenwerkingsverbanden staat niet op zichzelf. Overal in de samenleving (gemeente, zorgaanbieders, etc.) zien we een beweging waarin de betrokkenheid van burgers plek krijgt. De ontwikkeling van de pijler steunen lijkt bijvoorbeeld erg op de onafhankelijke cliëntondersteuning die bij gemeentes ligt. Het ligt dan ook voor de hand om dit goed op elkaar af te stemmen en elkaars krachten te benutten. Voor ouders én jeugdigen maakt het immers niet uit wie het antwoord op een ondersteunings- of jeugdzorgvraag geeft: als het maar aansluit bij de vraag die gesteld is. Het ministerie verzorgt drie zaken: de leidraad, de vliegende brigade en de landelijke gelijke informatieset voor ouders en jongeren. De volgende stap is aan de samenwerkingsverbanden die met ouders en jongeren in eerste instantie gaan bekijken wat er (nog) moet gebeuren en wat er (al) is.

Vliegende brigade

De vliegende brigade zorgt voor antwoorden op de vragen die er zijn bij samenwerkingsverbanden en bestaat uit vijf leden met verschillende achtergronden (vanuit ouders, jeugdigen, samenwerkingsverbanden, leidinggevenden). De brigade heeft een adviserende en motiverende rol naar de samenwerkingsverbanden en is vanaf februari 2022 actief. Ook de inzet, opzet en de aanpak van de vliegende brigade komt voort uit cocreatie met ouders en jeugdigen. Samenwerkingsverbanden krijgen op korte termijn bericht over hoe ze de vliegende brigade kunnen betrekken bij hun proces. Er wordt een analyse gemaakt van de vragen die er liggen om zo gericht mogelijk de inzet te kunnen organiseren. De vorm waarin dat plaatsvindt, past zich aan bij de vraag. De informatieset die vanuit OCW verzorgd wordt, is inmiddels ook in de maak en wordt in gedeelten opgeleverd. Het eerste deel verschijnt naar verwachting al in maart en de opvolgende delen zullen kort daarna verschijnen. Daarmee is in ieder geval landelijk gelijkvormige informatie op een voor ouders en jeugdigen toegankelijke manier beschikbaar.

Positief

De ontwikkeling naar ouder- en jeugdsteunpunten is haalbaar. Het is op landelijk niveau in samenwerking met diverse stakeholders gelukt en het heeft dus ook alle kans van slagen op regionaal niveau. De uitdaging voor alle samenwerkingsverbanden is te zoeken naar de ontwikkelstappen die ze kunnen zetten en die haalbaar zijn. De leidraad helpt daarbij en laat in ieder geval zien dat uiteenlopende belangen bij elkaar gebracht kunnen worden.

Het is wat waard dat informeren, steunen en signaleren nu echt een plek krijgen in alle samenwerkingsverbanden. Misschien kost het moeite om er werk van te maken en lijkt dat op gedoe, maar de ultieme opbrengst zou kunnen zijn dat er uiteindelijk veel minder gedoe overblijft. Ervaring leert inmiddels dat betere samenwerking leidt tot meer werkplezier voor alle partijen aan tafel. Het zou op termijn het werk van onderwijsconsulenten overbodig kunnen maken en zal zorgen voor een gelijkjer speelveld.

Auteur: Mark Weghorst

Changemaker Nederlands Centrum
Jeugdgezondheid NCJ Projectleider
van de Vliegende brigade